

Jak motywować i wspierać dzieci do systematycznego uczenia się poza szkołą?

1. Zadbanie o dobrostan psychiczny dzieci w obliczu otaczających zmian
2. Czym jest motywacja?
3. Motywowanie ucznia klas I-III
4. Kary czy nagrody?
5. Ucz się razem z dziećmi
6. Pożądane zachowania rodziców, które wpływają na motywację i stosunek do nauki w obliczu konieczności nauki zdalnej
7. Jak się uczyć?
8. Przekonywanie do korzyści płynących z systematycznej edukacji
9. Umiejętność wyznaczenia i realizowania założonego celu

Wstęp

Wszyscy posiadamy świadomość, że sytuacja, w jakiej się znaleźliśmy jest wyjątkowa i nowa dla nas wszystkich. Niewątpliwie stajemy przed zadaniami, które do tej pory były nam obce, a przynajmniej na taką skalę. Na obecny moment musimy zmierzyć się z koniecznością zdalnego nauczania jako rozwiązania obowiązkowego. Ze względu na bezpieczeństwo społeczne stan taki prawdopodobnie się wydłuży, co jest całkowicie od nas niezależne.

W związku z powyższym, Państwa rola w procesie edukacyjnym dzieci staje się nieoceniona. Staliście się bowiem bezpośrednio odpowiedzialni za organizację nowego sposobu nauki dziecka w domu, jak również pilnowanie jego systematyczności i obowiązkowości. Obecny stan rzeczy może nastroczać szeregu trudności związanych z odpowiednim motywowaniem dzieci do realizacji obowiązku szkolnego. Dlatego w niniejszej broszurze pragniemy przekazać Państwu kilka wskazówek w zakresie tej tematyki.

1. Zadbanie o dobrostan psychiczny dzieci w obliczu otaczających zmian

Wielu z nas nie zwraca uwagi, na to że dzieci, które są przecież uczestnikami obecnej sytuacji też ją, po swojemu, przeżywają, co może wpływać ujemnie na ich motywację do nauki. Należy zatem dopełnić wszelkich starań, aby nie udzielał im się strach czy przerażenie, które być może sami odczuwamy w obcowaniu z epidemią.

Dzieci reagują silnymi emocjami, kiedy obserwują dorosłych, rozemocjonowanych, zaaferowanych, nie radzących sobie z tymi uczuciami. Podstawową zasadą powinno być zatem przyjęcie założenia, że będziemy im na bieżąco tłumaczyć w możliwie najbardziej spokojny i wyważony sposób, co się dzieje. Jeśli my czujemy niepokój, to dziecko będzie to widziało i też będzie się niepokoić.

Najlepszym sposobem na to, żeby zapanować nad nerwową atmosferą, by przejąć kontrolę nad emocjami, jest nazwanie tego, co się dzieje i zmienia, a jednocześnie pokazać, że w razie wystąpienia jakiegoś problemu, będziemy wiedzieli jak zareagować. Gdy dziecko dostanie taki komunikat, będzie spokojniejsze. Ważne, by dać mu sygnał, że np. do zmian w systemie nauczania dostosujemy się, bo to ma nam dać bezpieczeństwo. Wtedy nie zostanie to potraktowane jako coś niepokojącego, lecz dziecko zrozumie, że fakt, iż nie idzie do szkoły czy do przedszkola, wynika z przemyślanych, odpowiedzialnych decyzji, które nam służą.

Im więcej rozmów będzie przeprowadzanych w taki sposób, który sam w sobie niesie ładunek spokoju i wsparcia, tym lepiej pokażemy dziecku, że wiemy, co mamy robić, mamy sytuację pod kontrolą, będzie czuło, że może nam zaufać i to je uspokoi. Nierozmawianie z dzieckiem, niedopowiadanie na pytania, udawanie, że się nic nie dzieje jest błędem, ponieważ dziecko otrzymuje wtedy sprzeczne komunikaty: doświadcza zmian, których nie rozumie, obserwuje trudne do zrozumienia emocje, a nie ma wyjaśnienia, z czego to wynika i czemu to ma służyć.

Dzieci na pewno na tę sytuację reagują ciekawością, ale i niepokojem. Pamiętajmy, że one przywiązane są do codziennych rytuałów i stałe punkty dnia dają im poczucie bezpieczeństwa. Dlatego tym ważniejsze jest, aby wytłumaczyć, dlaczego z dnia na dzień to się zmieniło.

2. Czym jest motywacja?

Motywacja (z łac. *motivus* 'ruchomy' od *motus* 'ruch') jest stanem gotowości do podjęcia określonego działania, wzbudzony potrzebą zespół procesów psychicznych i fizjologicznych, określający podłoże zachowań i ich zmian. Wewnętrzny stan człowieka, mający wymiar atrybutowy.

Motywacja jest pojęciem o wielu różnych znaczeniach, a jej problematyką zajmuje się wiele nauk, szczególnie psychologia i ekonomia. U konkretnej osoby jest ona zmienna w czasie i przestrzeni. Nie ulega wątpliwości, że zupełnie inaczej wygląda praca czy nauka, gdy kieruje człowiekiem silne wewnętrzne dążenie niż wówczas, gdy uczymy się czegoś tylko po to, żeby zdać egzamin, uniknąć nagany czy złej oceny, nie wypaść gorzej niż inni. Te różne powody, które skłaniają nas do tego, żeby zdobywać wiedzę, można nazwać motywacją poznawczą.

Warto pamiętać, że dzieci tak jak dorośli potrzebują codziennej dawki motywacji do działania i mierzenia się z trudnościami. Pamiętajmy, że najsilniejszym bodźcem do nauki jest motywacja wewnętrzna, dzięki której dziecko podejmuje działania z własnej woli, z ciekawości czy z poczucia odpowiedzialności.

3. Motywowanie do nauki ucznia klas I-III

Nauczanie wczesnoszkolne, czyli uczęszczanie dziecka do klasy I, II oraz III jest niezwykle ważnym etapem nauki i rozwoju. Wydawać by się mogło, że nauka w klasach I-III powinna być dla dziecka przyjemnością, jednak szczególnie na wczesnym etapie edukacji może mieć ono problem z zaakceptowaniem nowych obowiązków i mniejszej ilości czasu na zabawę. W związku z powyższym, warto jest przede wszystkim zadbać o właściwą, miłą atmosferę pracy. Możemy też próbować wdrażać pewne zadania edukacyjne do codziennych, rutynowych czynności. Nie wymagajmy od dziecka za dużo, odrabiamy z nim zadane lekcje, ale dodatkowo wykonujemy ćwiczenia w formie zabawy i niepostrzeżenie, np. prosimy dziecko, by przeczytało nam nagłówek gazety, bo np. jesteśmy zajęci zmywaniem naczyń. Tata może z kolei poprosić dziecko, by odliczyło mu liczbę godzin pozostałych do ulubionego programu w telewizji, niech to będzie okazją do doskonalenia umiejętności matematycznych.

4. Kary czy nagrody?

Wizja nagrody po skończonym zadaniu z pewnością zwiększa motywację do nauki. Pamiętajmy jednak, że tego samego argumentu można użyć zarówno jako kary, jak i nagrody.

Jeśli zastanawiamy się jak zmotywować dziecko do nauki, zerknijmy na taki przykład: "Jeśli nie odrobisz zadania, nie będziesz oglądał telewizji". Zamieńmy teraz negatywny komunikat na pozytywny: "Gdy odrobisz lekcje, możesz pooglądać telewizję".

Oczywiście pozytywny komunikat powinien dodać większej motywacji do nauki. Tego rodzaju przykłady nagradzania wysiłków dzieci można mnożyć wedle własnego pomysłu. Warto zatem zwrócić uwagę na charakter swoich komunikatów i ocenić, jaką mają one wymowę (negatywną czy pozytywną) i w razie potrzeby modyfikować je w odpowiednim kierunku.

5. Ucz się razem z dziećmi

Zachęcamy również Państwa do ciągłego poszerzania swojej wiedzy na dowolny temat. Gdy dzieci widzą obraz rodziców, którzy kształcą się w konkretnych dziedzinach, dzieciom

jest mentalnie dużo łatwiej zrozumieć ten proces i jego celowość. Jeżeli rodzice czytają książki i czasopisma (nie tylko program TV), często dyskutują na różne tematy, mają swoje hobby czy grają z dziećmi w gry edukacyjne, wówczas ich dzieci będą bardziej skłonne poszerzać swoją wiedzę, gdyż będzie im się to wydawało naturalne. Warto jest również tłumaczyć na przykładach z życia wziętych, dlaczego posiadanie konkretnych umiejętności i kompetencji może być użyteczne w życiu.

Część osób jest zdania, że dzieci powinny pracować same i nie powinno się im pomagać. Niewątpliwie należy rozbudzać w dzieciach potrzebę samodzielności i samoorganizacji, ale szczególnie na wczesnym etapie kształcenia warto jest przechodzić przez najtrudniejsze elementy materiału ramię w ramię ze swoim dzieckiem. Właśnie wtedy dziecko potrzebuje wsparcia rodzica, z którego wypływa też motywacja do nauki. Przy okazji może to również pogłębić i polepszyć kontakt z dzieckiem. Rodzic może dopowiadać do materiału ciekawostki lub zadawać pytania problemowe typu 'co by było gdyby...' na które razem można szukać odpowiedzi.

6. Pożądane zachowania rodziców, które wpływają na motywację i stosunek do nauki w obliczu konieczności nauki zdalnej

1. Ustalenie z dzieckiem pewnego rytmu dnia, aby nauczyć go zdrowych nawyków - właściwa organizacja czasu.
2. Unikanie rozkojarzenia - zapewnienie dobrych warunków do nauki. Telefon, komputer czy telewizor potrafią skutecznie odwrócić uwagę dziecka i wyrwać go z rytmu nauki. Jeśli chcemy wiedzieć jak motywować dziecko do nauki, pamiętajmy o rozpraszaczach.
3. Rozwijanie poczucia czynienia postępów. Możecie zaczynać od najłatwiejszych zadań i w ten sposób lista rzeczy do odrobienia będzie szybko maleć.
4. Warto zwrócić uwagę na krótkie przerwy między przedmiotami. Pozwala to odświeżyć umysł i zregenerować siły.
5. Ważne jest chwalenie każdego osiągnięcia dziecka.
6. Istotnie jest wspieranie każdej formy kreatywności dziecka, nawet jeśli zakończy się ona porażką. Czasami przecież trzeba ponieść tysiące porażek zanim odniesie się sukces.
7. Pozwalanie dziecku na wypowiedzianie się, wyrażanie słowem, co czuje.
8. Rozbudzanie w każdy możliwy sposób ciekawości dziecka w zakresie wykonywanych działań.
9. Zapewnienie atrakcyjnych form zapoznawania dzieci z nowym materiałem np. poprzez zabawy tematyczne.
10. Warto z czasem zmniejszać ilość pochwał, gdyż w przeciwnym razie dzieci mogą zacząć traktować je jako coś, co należy im się zawsze oraz traktować je jako sposób na uzyskanie uznania w oczach dorosłych.
11. Nie należy odrabiać za dziecko prac domowych - pomoc dziecku w nauce nie może być równoznaczna z wyręczaniem go z wykonywania swoich obowiązków.
12. Okazywać szczerze zainteresowanie sprawami dziecka - jeżeli reakcje dorosłych na problemy są przesadzone albo sprawy dziecka są traktowane jako mało ważne, wówczas kontakt będzie stawał się coraz bardziej zakłócony.
13. Dbać o pozytywne emocje – należy starać się panować nad złością, gniewem, frustracją i nie „odbijać” swoich złych humorów na dzieciach

7. Jak się uczyć?

Rodzic w ramach pomocy dziecku w nauce może wykorzystywać różne formy i pomoce. Oto przykłady niektórych z nich:

- stosowanie kolorowych podkreśleń,
- wykonywanie rysunków,
- bazowanie na skojarzeniach (im bardziej humorystyczne lub absurdalne, tym łatwiejsze do przyswojenia),
- robienie wykresów, map myśli,

- tworzenie fiszek, puzzli,
- zapisywanie treści na małych kartkach,
- nagrania edukacyjne, audiobooki,
- techniki multimedialne.

8. Przekonywanie do korzyści płynących z systematycznej edukacji

Warto jest stale przypominać dzieciom, że systematyczna nauka niesie ze sobą wiele korzyści. Należy przy tym używać racjonalnych i pobudzających wyobraźnie argumentów. Dzięki systematycznej nauce można zaoszczędzić sobie niepotrzebnego stresu przed egzaminem. Poza tym, zdobywana w ten sposób wiedza, najprawdopodobniej zostanie z nami na lata. Systematyczna nauka nie zajmuje zbyt wiele czasu w wymiarze dziennym, a odkładanie momentu zajrzenia do notatek do tzw. ostatniej chwili może nieść za sobą opłakane skutki. Działając w pośpiechu i stresie nie sprawi się, że nauka będzie efektywna. Wiedza, którą uda się wtedy zdobyć ulotni się z szybkością podobną do tej, z którą ją się ją przyswaja. Dlatego też, by móc przez długi czas korzystać z informacji, które się przyswaja, należy przede wszystkim regularnie i umiejętnie je powtarzać. Często, a zwłaszcza systematyczna nauka – nawet jeśli trwa nie więcej niż 15 minut dziennie – przyniesie zadowalające efekty.

Jeśli nauka będzie systematyczna, małymi porcjami materiału, będzie się przy okazji trenować umiejętność zapamiętywania i szybkiego kojarzenia faktów. Mózg przyzwyczai się do takiego trybu pracy, a dzięki stałemu pobudzaniu szarych komórek, można coraz łatwiej zapamiętywać również inne, ważne informacje. Kolejną zaletą jest fakt, że wraz z każdą kolejną powtórką materiału, coraz bardziej utrwala się wiedza. Oznacza to, że można z niej skorzystać za kilka czy nawet kilkanaście lat, a nie tylko podczas egzaminu.

Im częściej człowiek się uczy, tym łatwiej jest w stanie się skoncentrować. Mózg otrzymuje bowiem potrzebny trening i odwdzięcza się sprawniejszym działaniem – nauka przychodzi z większą łatwością. Mózg potrzebuje treningu tak samo jak mięśnie, ponieważ im częściej pracuje, im bardziej różnicuje się jego pracę, tym szybciej i sprawniej działa.

9. Umiejętność wyznaczenia i realizowania założonego celu

Nie zawsze możemy się uczyć tylko tego, co stanowi naszą pasję. Często musimy przyswoić informacje, które są nam kompletnie obce. Wtedy należy znaleźć sobie odpowiedni powód do nauki. Wyznaczyć cel. Powinien być realny do osiągnięcia i konkretny. Napisać najbliższy sprawdzian, podnieść ocenę na semestr o jeden stopień, zdać egzamin na co najmniej 80%. Warto pomóc dziecku wypisać wszystkie powody, dla których należy zrealizować założony cel. Im dłuższa lista, tym lepiej. Dlatego nie trzeba się z nią spieszyć, a jeśli po kilku dniach wpadnie nam do głowy kolejny powód, po prostu go dopisujemy. Motywacja będzie wielokrotnie silniejsza, gdy jasno określimy powody, dla których działamy. Po drugie – w trudnych chwilach – taka lista pomoże dziecku przypomnieć sobie te wszystkie powody i ruszyć we właściwym kierunku.

Źródła:

- Brophy. J – „Motywowanie uczniów do nauki”*
Buchner. Ch- „ Sukces w szkole jest możliwy”
Hamer.H – „ Do efektywności nauczania”
Harmin. M – „Duch klasy”. Jak motywować uczniów do nauki?
Mc Ginnisa. A – „Sztuka motywacji”
D. Stipek, K.Seal- „Jak nakłonić dziecko do nauki?”
G.W. Green – „Jak pomagać dziecku w nauce?”
A.Faber, E.Mazlish – „Jak mówić, żeby dzieci uczyły się w domu i w szkole”